

Georges Dupuis et Marie-José Guédon, INSTITUTIONS ADMINISTRATIVES, DROIT ADMINISTRATIF, A. Collin, Paris, 1968, 527. стр.

У предговору овог значајног дела писци истичу да ће се многи запитати чему још један уџбеник управног права. Уједно подвлаче да се може прихватити и такво мишљење. Међутим, с обзиром на све веће жеље за множењем школских уџбеника, који сада обележавају издавачку политику француских издавача, под таквим је околностима сада веома тешко нормално ширење, односно објављивање резултата научних истраживања. Стога писци истичу да ни њихова књига, можда, не заслужује приговор зашто се у мноштву уџбеника управног права појавио још један. Може се одмах подвући да су писци овог уџбеника са разлогом објавили ово своје дело које представља покушај увођења нове методологије у излагању управног права. Потребу тражења нове методологије излагања управног права донекле је у одређеној мери на свој начин први иницирао проф. P. Weil у својој малој, али веома значајној књизи *Le Droit administratif* објављеној први пут 1964. године у колекцији *Que sais-je*.

Prof. Dupuis и гђа Marie-José Guédon истичу да њихов уџбеник тежи обнови, односно преображавању наставе управног права као и преображавању методологије у састављању уџбеника управног права. Подвлаче чињеницу да је у Француској постигнут највиши научни домацај у настави управног права као и у објављивању значајних уџбеника који ни сада ништа нису изгубили од своје вредности а написали су их изузетне генерације професора управног права A. de Laubadère, J. Rivero, G. Vedel — три класика који су продужили оно што је почео prof. M. Waline. Међутим, полазећи од становишта да једноставне редовне допуне већ класичних уџбеника управног права не би биле довољне да одговоре савременим потребама практичара, истраживача и студената, писци овог уџбеника налазе да све то води тражењу новог методолошког поступка у изради уџбеника којима се дају основи за увођење у сазнавање сложене материје управног права. Имајући у виду реформе школства у Француској од 1968. године и посебно Закон од 26. јануара 1984. године створен је и регулисан нов режим студија. У првом циклусу студија који траје две године, настава управног права требало би да слушаоцима обезбеди основне општег познавања права јавне управе. Смисао овог система образовања наглашава да ће свако према својим личним способностима ценити како ће се оријентисати у животу, што не иде без извесног претходног стручног оспособљавања. Стога се у уводу ове књиге још истиче: „уколико се ослободимо од ових предраода — или онај ко покуша да то учини, не би смео заборавити да се проучавање управе променило. У ствари, ова се настава отворила према упоредном праву: „било је потребно времена, упорности, научног рада, али идеја да се управно право Француске изолује је најзад напуштена (осим код продубљивања управног права). Са друге стране наша дисциплина је на извесан начин саму себе порицала или у најмању руку је превазиђена; схватило се да је немогуће студирати управно право ако се није схватило шта је јавна управа; другим речима прихваћено је да би било апсурдно у уводу наставе овог предмета одвојити управно право од управне науке или управних наука“ (стр. 3—4).

То су разлози због којих су писци овог уџбеника приступили новој методолошкој обради у уџбенику управног права. Каква охолост — неко ће рећи — истичу писци овог уџбеника. Међутим, даље указују „остварење овог плана излагања поново уводи оправдану скромност. Нагласак је стављен на питања (неко ће рећи на проблематику!) и стога је разум непрестано позван да се „врати изворима“ који нас уче да користимо то драгоцено сито мисли: непрестана критика, рушилачка, конструктивна. Тако може бити обезбеђена со (односно оштроумност смисла) високошколске наставе: не да се научи, него да се разуме: не понављати као папагај, него откривати као истраживач; не напредовати краљевским друмовима, него изложити се опасности на новим стазама, свесни да су грешке (заблуде) присутне, неизбежне, на свој на

чин драгоцене, у сваком случају савладљиве...“ (стр. 4). Стога у уводу писци овог дела истичу да је битно у уџбенику издвојити оно што је суштинско, подстаћи радозналост да се употпуни и сувише сажето сазнање: то је предмет „уџбеника“. Овај начин излагања који су писци прихватили није стран управним методама. Развој изложене материје је груписан по „досјема“ (као што се то чини у канцеларијама). Свака таква „јединица“ у овом уџбенику има два дела: прво излагање које је означено као *Оно што би требало знати*, потом одељак означен као допунски текст који служи за *продубљивање*, односно садржи скицу тематских излагања одређених текстова и одабрану библиографију која се тиче материје која је излагана у тој јединици. Тако ће читалац бити у ситуацији да за сваку велику тему, са једне стране, упозна оно што је битно захваљујући подацима датим у основном излагању, и са друге, да сам предузме лична истраживања у тој области.

Основни општи план овог уџбеника после увода (стр. 3—9) посвећен је утврђивању појма јавне управе (досје 1, стр. 10—27); пет следећих главних одељака су: скица „правила игре“, односно извора управног права (досје 2 и 3 — стр. 28—125) у коме су поред извора управног права изложени структура управног судства, дефиниција управног права и опште одлике управног права као и политичка и унутрашња управна контрола рада управе; приказ структура, односно организација управе (досје 4—5 — стр. 126—209); посебне институције, јавне установе и специјализоване институције (досје 6 — стр. 210—249); правни положај службеника, сажета схема средстава управе и јавна добра (досје 7 и 8 — стр. 250—311); делатност управе, односно акти управе и управни акти (досје 9—11 — стр. 312—422) и судска контрола рада управе и одговорност државе за проузроковану штету (досје 12—14 — стр. 426—501); општа библиографија управног права (стр. 502—503) и индекс појмова (стр. 505—511).

Кад се размотри настојање писаца овог уџбеника и њихова тежња за преображавањем наставе управног права као и преображавања у методологији излагања у уџбеницима управног права, може се одмах приметити да је овакако битно да се у настави и преко уџбеника постигне да се управно право разуме а не учи напамет. Са друге стране, такође је несумњиво целисходно да управно право једне земље не буде строго затворено само у оквиру позитивног права одређене земље, него је поред познавања свог националног управног права неопходно у уџбеницима, у одређеним границама, упознавати слушаоце и са одређеним институцијама и појмовима управног права у упоредном праву како би се образовали правници са широким видцима што је, по себи се разуме, потребно за сваки позив, али је широки видик и разумевање сложених правила и проблема управног права посебно потребан за полове у којима правник у својој пракси мора решавати многе друштвене односе.

Писци овог уџбеника су савесно са одређеном мером приступили овој новој методологији излагања у уџбенику управног права. Можда ни они који су привржени класичном излагању управног права неће порицати потребу преображавања методологије у излагању управног права са циљем да се омогући студентима и осталим заинтересованим да што боље разумеју обимну материју управног права. У сваком случају, из ове књиге свако ко је буде користио добиће јасну представу о француском управном праву у целини а допунским текстовима у посебним одељцима овог уџбеника посвећених продубљивању одређене материје добиће довољно материјала за размишљање о проблемима управног права. Са друге стране, иако су писци овог уџбеника преобразили методологију излагања управног права, могло би се рећи да су доста опрезно настојали да предложеној отворености националног управног права и према управном праву у упоредном праву, не пређу меру па су можда стога веома мало указивали на одређене институције и појмове управног права у другим земљама.

Може се слободно рећи да овај уџбеник, са једне стране, заиста представља увођење новог методолошког приступа у обраду уџбеника

управног права. Међутим, и поред овог новог методолошког приступа који сажето и приступачно студентима и заинтересованим указује на основне теоријске концепције управног права, излагања у овом уџбенику достижу највиши теоријски домет. Овај нови вид уџбеника управног права свакако може имати и одређени педагошки смисао и утицај да студенти и остали заинтересовани буду упућени да што више разумеју сложену управну стварност и правила управног права као и управно-судску праксу и тако им омогућити да се што више оспособе да критичким анализама и теорије и праксе и целокупне друштвене стварности, утичу на развој управног права у циљу што веће свести о потреби обезбеђења и поштовања заштите права грађана како би у пракси будући правници савесно и што објективније примењивали правна правила управног права.

И поред свих наведених одлика овог новог методолошког приступа у садржају уџбеника управног права који је свакако у одређеној мери нов, и педагошки целисходан и користан, нема сумње да ће класични уџбеници управног права као и посебне монографије које детаљно обрађују одређену материју управног права и даље бити неопходни. На крају, могло би се рећи, да се и класични уџбенички начин излагања управног права и нови начин излагања који предлажу prof. Dupuis и гђа Marie-José Guédon узајамно допуњују јер оба ова уџбеничка модела могу, сваки на свој начин, вршити одређен утицај на формирање правника.

Д. Б. Денковић

ЗБИРКА СУДСКИХ ОДЛУКА ИЗ ОБЛАСТИ ГРАЂАНСКОГ ПРАВА,
1973—1986, Врховни суд Србије, Београд, 1986, стр. 387, цена 3500 динара

У релативној оскудници систематичног и континуираног објављивања судских одлука највиших југословенских судова, које треба да послужу за брзо и лако упознавање и праћење савремене судске праксе из области грађанског права, хвале је вредан напор Врховног суда Србије да се поново ангажује у издавању *Збирке судских одлука*, како би правни ставови које заузима овај суд постали доступни широком кругу корисника. Оваква збирка је објављена први пут 1972. године у три књиге, и обухватала судску праксу из области кривичног, грађанског и судско-управног права Врховног суда Србије, одељења Врховног оуда Србије у Новом Саду и Приштини и Врховног суда Југославије у периоду од 1946. до 1972. године.

Збирка која се управо појавила садржи правне ставове и сентенце из одлука Врховног суда Србије које су донете у периоду од 1973. до 1986. године у предметима о којима је решавао Врховни суд Србије по редовним и ванредним правним лековима, као и правне ставове и сентенце из одлука Савезног суда, уколико се односе на примену савезних закона из области материјалног и процесног права. Приређивачима *Збирке* посао је унеколико био олакшан захваљујући томе што је, у времењу у коме су доношене објављене одлуке, правни систем у области грађанског права био готово у потпуности регулисан савезним прописима (Закон о облигационим односима, Закон о основним својинско-правним односима) односно републичким законима СР Србије (Закон о браку и породичним односима, Закон о наслеђивању, Закон о стамбеним односима, Закон о праву својине и другим стварним правима, Закон о промету непокретности, Закон о ванпарничном поступку и др.).

Објављено је 2036 правних ставова, односно сентеници судских одлука из области својинско-правних односа, друштвене својине, облигационог, наследног, породичног, стамбеног и ауторског права, ванпарничног, ванпарничног и извршног поступка и један број ставова из меничног и чековног права, обавезног осигурања у саобраћају, радног односа са послодав-